Fotografier

Om människors vardag, arbete och fest under tidigt 1900-tal

i

Mariedamm

Lerbäcks socken, Örebro län

NÄRKE

Sammanställt av Christina Bengtsson - 2019
bengtsson.christina@gmail.com

Detta är en berättelse i BILD om livet i Mariedamm genom fotografier som jag tagit tillvara efter mina morföräldrar Hjalmar och Mariana Kvarnström. På flera av bilderna saknas både datum och personers namn, eftersom jag inte har någon att rådfråga längre, då de flesta av människorna på fotona har gått ur tiden, får jag förlita mig på mitt eget minne sedan jag själv var barn.. Namn och årtal kan ha blandats ihop, vilket jag ber om överseende med. Jag känner stor respekt för personerna på fotografierna och vill därför dela med mig av enkla människors liv och strävan i ett litet, men högst levande samhälle, en gång i tiden.

2019-02-09

Mariedamm, (som jag upplevde samhället under mitt 50-tal.)

Christina Bengtsson

När jag var barn på 40- och 50- talet åkte vi från Kumla med tåg för att hälsa på mormor och morfar (Hjalmar och Mariana Kvarnström) i Mariedamm. Det var på den tiden när tågen stannade vid varje station. Vi bytte tåg i Hallsberg sedan gjorde det stopp vid Tisarbaden, Åsbro, Rönneshytta, Lerbäck och Dunsjö innan vi var framme i Mariedamm. Tågstationen var bemannad med stins, biljettförsäljning och stations-karl. Ibland kom det en taxi-bil för att lämna eller hämta någon.

Mariedamm var ett högst levande samhälle. Där fanns två livsmedelsbutiker, Konsum och Josuapôjkarna. Där fanns post, bank, skola, bensinmack, smed, ordenshus, missionshus, konditori, urmakare och kapell och t.o.m. ett fotbollslag m.m.

En-spårig järnväg, men alla tåg stannade vid stationen.

Mariedamms station med stins.

Brer Bengtsson ?

Wendler "n" fick Josuapôjkarna!!!!!!!!

Fotbollsplanen

Pensionärsföreningen Mariedamm

Sammankomst i Ordenshuset Mariedamm

Mariedamms skola

Här i Mariedamm levde mina morföräldrar ett bra , kanske slitsamt men fungerande socialt liv, som byggde på gemenskap och hjälp-samhet. **Ensam är inte stark**, inte ens i Mariedamm. Hjalmar och Mariana med dottern Inez bodde först i det lilla torpet BYGGET från 1918- 1945, då de uppförde huset BJÖRKEDALEN, där de bodde till sin död på 1970-talet.De upplevde en enorm sahällsutveckling.

Bygget, Mariedamm

På den här tiden kunde man sända telegram.

Bygget - Mariedamm.

År 1918 övertog det nygifta paret Hjalmar och Mariana Kvarnström brukandet av torpet Bygget. Där drev de ett litet jordbruk till mitten av 1940-talet då Bygget revs och paret flyttade ner till samhället Mariedamm och det nyuppförda huset Björkedalen. Här är bilder och dokument från livet i Bygget.

Åke Kjellberg, Inez, Mariana och Hjalmar Kvarnström.

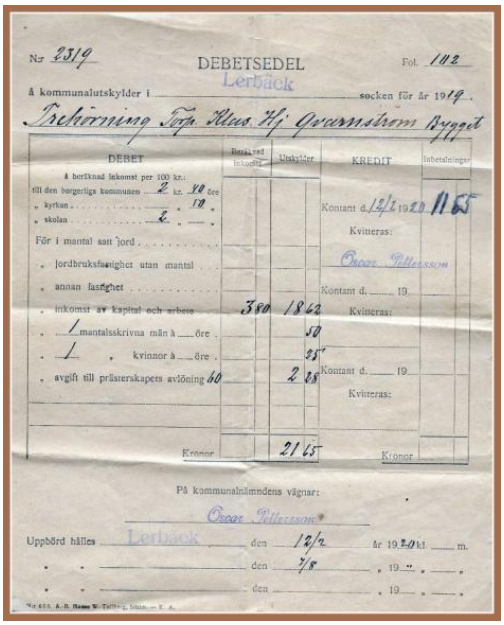

Nr 2319 DEBETSEDEL Fol. 102

Å kommunalutskylder i Lerbäck socken för år 1919.

Tröörning Tofp. Hans Hj. Qvarnström Bygget

DEBET	Beräknad inkomst	Utskylder	KREDIT	Inbetalningar
Å beräknad inkomst per 100 kr.:				
till den borgerliga kommunen 2 kr. 80 öre				
„ kyrkan 10 „			Kontant d. 12/2 1920	11 65
„ skolan 2 „ — „			Kvitteras:	
För i mantal satt jord				
„ jordbruksfastighet utan mantal			Oscar Pettersson	
„ annan fastighet			Kontant d. 19	
„ inkomst av kapital och arbete	380	18 62	Kvitteras:	
„ 1 mantalsskrivna män à öre		50		
„ 1 „ kvinnor à öre		25		
„ avgift till prästerskapets avlöning	60	2 28	Kontant d. 19	
			Kvitteras:	
Kronor		21 65	Kronor	

På kommunalnämndens vägnar:

Oscar Pettersson

Uppbörd hålles Lerbäck den 12/2 år 1920 kl. m.

„ „ den 7/8 „ 19 „ „

„ „ den „ 19 „ „

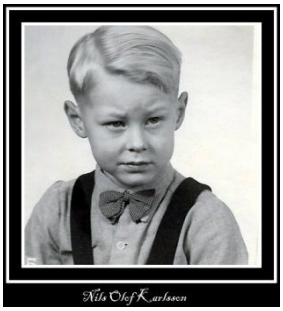

Mariana med det äldsta barnbarnet Nils Olof, som sina första levnadsår bodde hos morföräldrarna.

John Qvarnström, John "Smen" Albrektsson, Hjalmar Kvarnström,

Mariana Kvarnström, Svea Albrektsson, Inez Kvarnström, Åke Kjellberg och Sven-Erik Albrektsson.

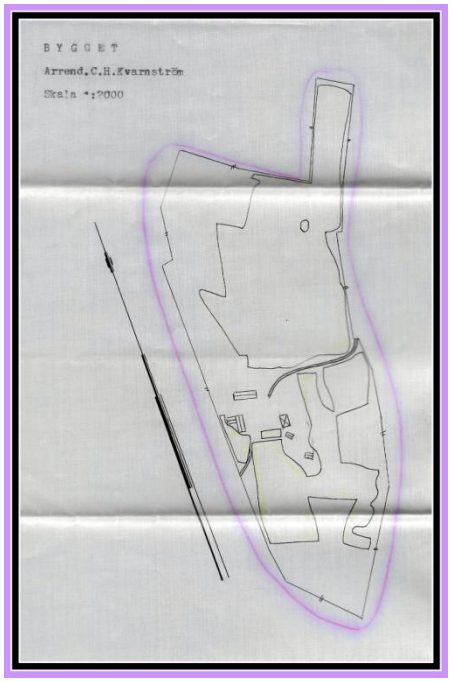

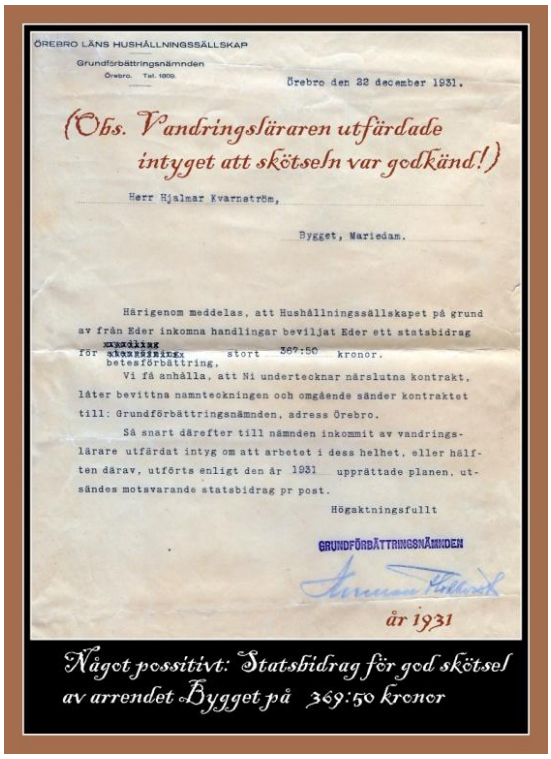

ÖREBRO LÄNS HUSHÅLLNINGSSÄLLSKAP
Grundförbättringsnämnden
Örebro. Tel. 1800.

Örebro den 22 december 1931.

(Obs. Vandringslärarens utfärdade intyget att skötseln var godkänd!)

Herr Hjalmar Kvarnström,

Bygget, Mariedam.

Härigenom meddelas, att Hushållningssällskapet på grund av från Eder inkomna handlingar beviljat Eder ett statsbidrag för ~~xxxxxxxxx~~ betesförbättring, stort 369:50 kronor.

Vi få anhålla, att Ni underteckna närslutna kontrakt, låter bevittna namnteckningen och omgående sänder kontraktet till: Grundförbättringsnämnden, adress Örebro.

Så snart därefter till nämnden inkommit av vandringslärare utfärdat intyg om att arbetet i dess helhet, eller hälften därav, utförts enligt den år 1931 upprättade planen, utsändes motsvarande statsbidrag pr post.

Högaktningsfullt

GRUNDFÖRBÄTTRINGSNÄMNDEN

år 1931

Något possitivt: Statsbidrag för god skötsel av arrendet Bygget på 369:50 kronor

Några sparade dokument.

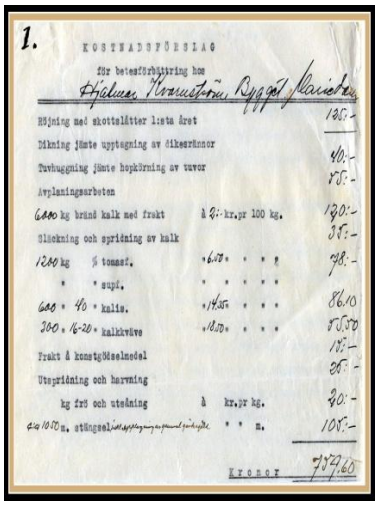

1. KOSTNADSFÖRSLAG

för betesförbättring hos Hjalmar Kvarnström, Bygget Mariedam

Röjning med skottslåtter första året		135:-
Dikning jämte uppteckning av dikesrännor		40:-
Tuvbuggning jämte hopkörning av tuvor		75:-
Avplaningsarbeten		
6000 kg bränd kalk med frakt	à 2:- kr. pr 100 kg.	120:-
Släckning och spridning av kalk		35:-
1200 kg 5 tomas f.	" 6.15 " " " "	78:-
" " supf.	" " " " "	
600 " 40 " kalis.	" 14.35 " " "	86.10
300 " 16-20 " kalkväve	" 18.70 " " "	55.80
Frakt å konstgödselmedel		15:-
Utspridning och harvning		25:-
kg frö och utsäning	à kr. pr kg.	90:-
4 à 10/10 m. stängsel	" " m.	100:-
	Kronor	757.60

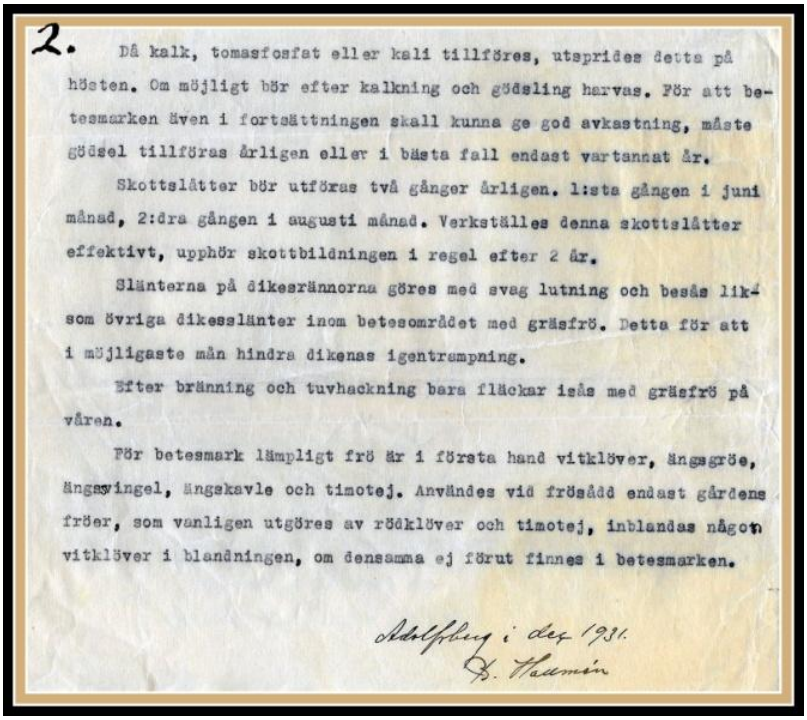

2. Då kalk, tomasfosfat eller kali tillföres, utspridas detta på hösten. Om möjligt bör efter kalkning och gödsling harvas. För att betesmarken även i fortsättningen skall kunna ge god avkastning, måste gödsel tillföras årligen eller i bästa fall endast vartannat år.

Skottslåtter bör utföras två gånger årligen. 1:sta gången i juni månad, 2:dra gången i augusti månad. Verkställes denna skottslåtter effektivt, upphör skottbildningen i regel efter 2 år.

Slänterna på dikesrännorna göres med svag lutning och besås liksom övriga dikesslänter inom betesområdet med gräsfrö. Detta för att i möjligaste mån hindra dikenas igentrampning.

Efter bränning och tuvhackning bara fläckar isås med gräsfrö på våren.

För betesmark lämpligt frö är i första hand vitklöver, ängsgröe, ängssvingel, ängskavle och timotej. Användes vid frösådd endast gårdens fröer, som vanligen utgöres av rödklöver och timotej, inblandas något vitklöver i blandningen, om densamma ej förut finnes i betesmarken.

Adolfsberg i dec 1931.
B. Thamm

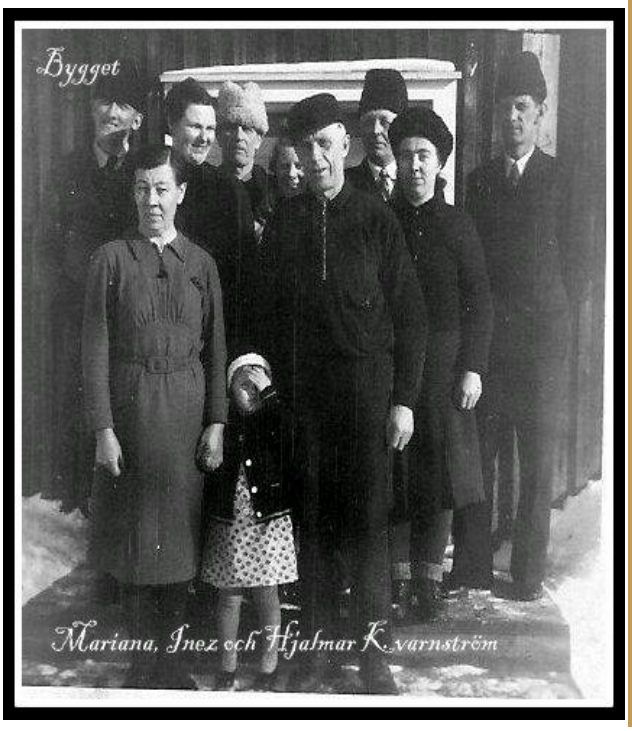

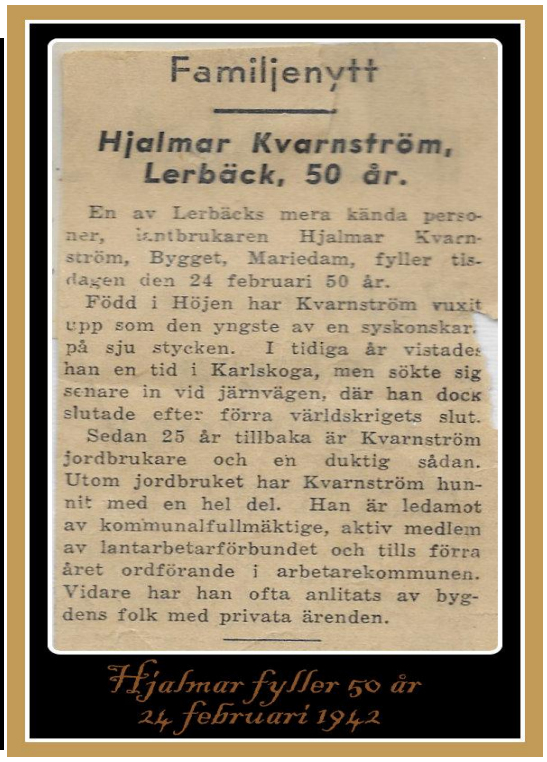

Familjenytt

Hjalmar Kvarnström, Lerbäck, 50 år.

En av Lerbäcks mera kända personer, lantbrukaren Hjalmar Kvarnström, Bygget, Mariedam, fyller tisdagen den 24 februari 50 år.

Född i Höjen har Kvarnström vuxit upp som den yngste av en syskonskar på sju stycken. I tidiga år vistades han en tid i Karlskoga, men sökte sig senare in vid järnvägen, där han dock slutade efter förra världskrigets slut.

Sedan 25 år tillbaka är Kvarnström jordbrukare och en duktig sådan. Utom jordbruket har Kvarnström hunnit med en hel del. Han är ledamot av kommunalfullmäktige, aktiv medlem av lantarbetarförbundet och tills förra året ordförande i arbetarekommunen. Vidare har han ofta anlitats av bygdens folk med privata ärenden.

Hjalmar fyller 50 år
24 februari 1942

Hjalmar fyller 50 år - 24 februari 1942.

Livet bestod inte bara av arbete.

Dottern INEZ Maria f.1918

1916 Förlovning

1917 Bröllop

Vigselbevis.

Jordbruksarbetaren Klas Hjalmar Kvarnström vid Höjen
och Dottern Mariana Karolina Kullberg vid Ortele

och ,

för vilka lysning till äktenskap avkunnats i Lerbäcks församling av
Örebro län under n:r 35 år 1917, hava härstädes denna dag
av undertecknad blivit enligt svenska kyrkans ordning i äktenskap sammanvigda.

Lerbäcks församling i Örebro län den 8 December år 1917.

L. Wallin

Kyrkoherde ~~v. Pastor~~ ~~Komminister~~ ~~Pastoratsadjunkt.~~

PASTORS-AMBETET I LERBÄCK ÖREBRO LÄN

Sv. Normal 3.
N:o 393 b. A.-B. Sv. Kyrk. Diakonistyrelses Bokförlag.

Bygget. Ako Kjellberg.
Mariana och Hjalmar Kvarnström.

1918 Nygifta flyttar de in i Bygget.

Inez Kvarnström f.1918
Bygget

En-spårig järnväg, men alla tåg stannade vid stationen.

Mariana Kvarnström - Anna Kvarnström - Aina Kjellberg - Inez Kvarnström

Hjalmar och Mariana
med Nils Olof

Året efter vigseln övertog Mariana och Hjalmar BYGGET, där de levde sitt liv i 27 år. I mitten av 1940-talet flyttade de till samhället Mariedamm, där de byggde huset Björkedalen, där de levde till sin död .

1. Arrende-Kontrakt.

Till C. H. Qvarnström

utarrenderar härmed ***Skyllbergs Bruks Aktiebolag*** inom Lerbäcks

socken av Hume härad i Örebro län,

belägna åkerjorden till torpet, ~~hemmanet~~ Bygget på Trehörnings

ägor

(areal: c:a 3 har.), i det skick, i vilket fastigheten vid tillträdet befinnes, på följande villkor:

§ 1.

Arrendet tillträdes den 14 mars 1928 och avträdes utan föregående uppsägning den 14 mars 1933. **Arrende-belopp.**

Arrendet för fastigheten utgör Ettthundrafemtio /: 150 :/ kronor per år, vilket belopp arrendatorn har att i efterskott erlägga med 85 kronor varje 14 september och 14 mars å jordägarens kontor i Marieborg, samt mot gottgörelse enligt prisliste 200 mens dagsverken vid Marieborgs gård, om så fordras

§ 2.

Arrendatorn ansvarar för all skatt och annan allmän tunga, som för fastigheten utgår och enligt lag åligger jordägaren, dock med undantag av fastighetsbevillningen. **Skatt och allmän tunga.**

§ 3.

I arrendet ingå nedanstående åbyggnader: **Disposition av byggnader.**

Samtliga till torpet hörande

Jordägaren förbehåller sig för sin egen räkning nedanstående åbyggnader:

§ 4.

Till efterrättelse mellan jordägaren och arrendatorn skall hållas syn, när fastigheten tillträdes och när den avträdes. **Husesyn.**

Husesynen av den 30. 7 1918 skall vara gällande.

§ 5.

Det åligger arrendatorn att under arrendetiden väl och aktsamt vårda de i arrendet ingående byggnaderna, så att icke något försämras samt att utan dröjsmål verkställa erforderliga såväl yttre som inre reparationer.

Eftersätter arrendatorn, vad honom sålunda åligger, ersätte han jordägaren enligt lag.

§ 6.

Arrendatorn åligger, att väl hävda och i god växtkraft hålla egendomens åker och äng, att sommar- och vinterföda minst ..... stycken arbetsdugliga hästar och minst ..... stycken vuxna nötkreatur, samt att väl underhålla till det arrenderade området hörande betesmarken hägna

Arrende kontrakt på torpet Bygget
Kostnad; 150 kronor per år

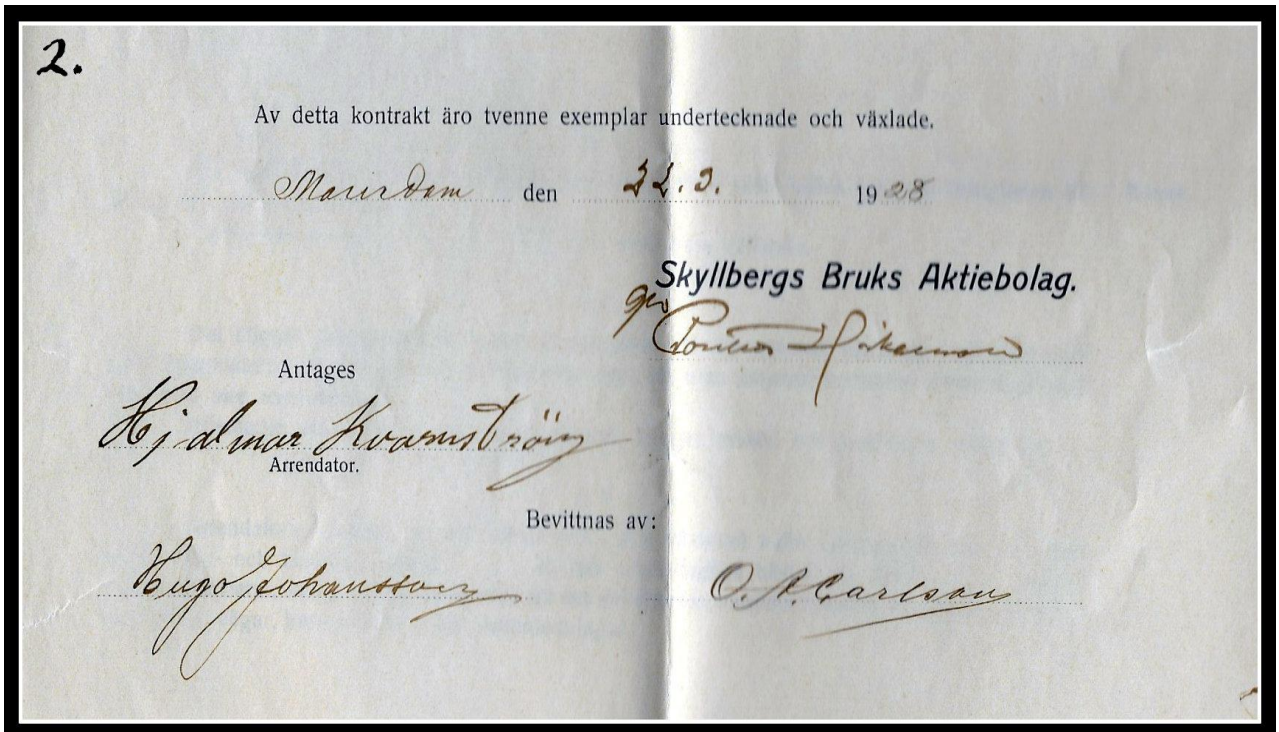

2.

Av detta kontrakt äro tvenne exemplar undertecknade och växlade.

Mariedam den 22.2. 1928

Skyllbergs Bruks Aktiebolag.
genom [illegible]

Antages

Hjalmar Kvarnström
Arrendator.

Bevittnas av:

Hugo Johansson

O. A. Carlsson

Text: Arrendet tillträddes 14 mars 1928 och avträdes utan föregående uppsägning den 14 mars 1933

Man arrenderade av Skyllbergs bruk mot vissa åtaganden.

Nils Olof Karlsson - Hjalmar och Marianas barnbarn.
Karl Gunnar Johansson - Anna och Oscars barnbarn.

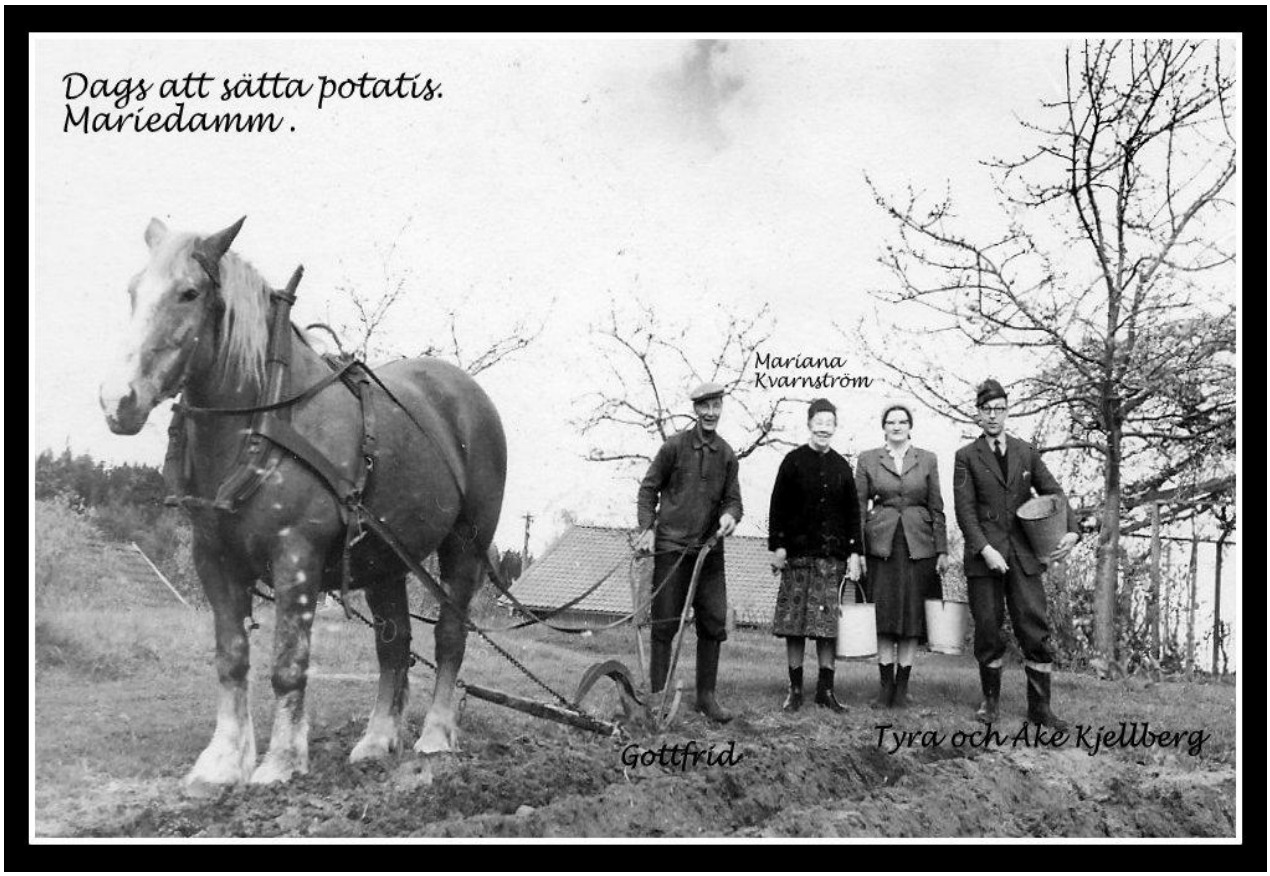

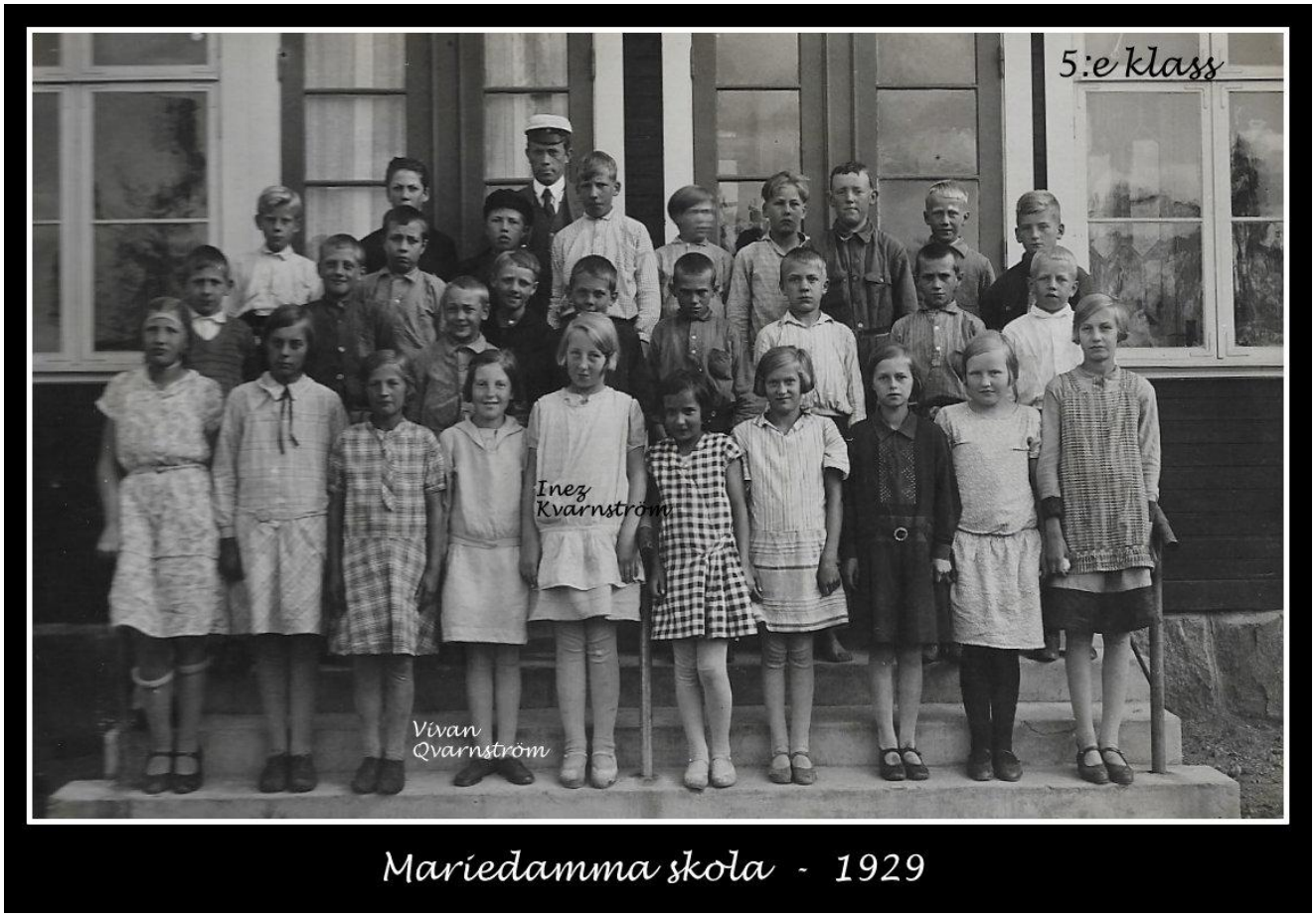

Mariedamma skola - 1929

Mariedamms skola
1928
Sonja Kjellberg
Vivan Qvarnström
Inez Kvarnström
4:e klass

Inez
6:e klass - Mariedamm 1931

Svea Albrektssen
Inez Kvarnström
Tivan Gyarnström
Sven-Erik Albrektssen

Mariana vid Bygget

Mariana Kvarnström - Anna Gyarnström - Aina Kjellberg - Inez Kvarnström

Mariana K.
Teodor
Hjalmar
Ake Kjellberg
John Gyarnström
Ester Kjellberg
Syra Kjellberg
Inez Kvarnström

Svea Albrektssen
Mariana Kvarnström
Inez Kvarnström

K1706

Krigsberedda soldater!!!!

På besök i Kumla - 1960 talet.

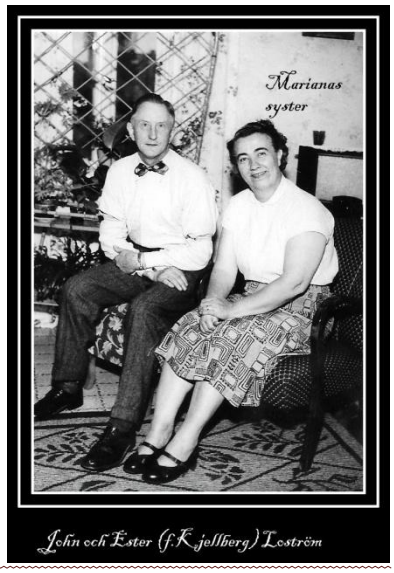

John och Ester (f. Kjellberg) Lström

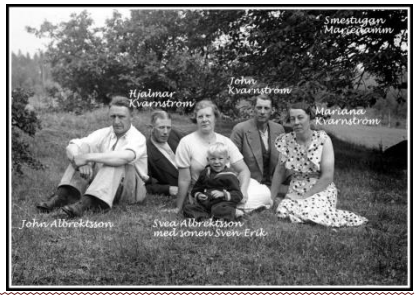

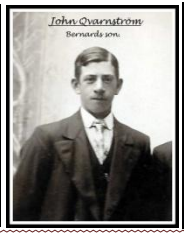

Bernard Q. **John Q.** **Inez och Nils Karlsson** **Kvarnstugan- Dunsjö** **Bernard och Svea**

Nanzy och Mariana i storsta´n Askersund, kanske för att köpa rödvin, som doktorn ordinerade för blodet!!!!

Kalle Kjellberg

Åke Kjellberg

Skönsjungande damer i Ordenshuset, Mariedamm

Ett myller av liv och rörelse i Mariedamm.

Ej identifierad bild.

Vilken Stämning!!

John Gyarnström, Inez Karlsson, Gunnar Johanssen
NilsOlof Karlsson, Karl-Gunnar Johanssen
Vivan Johanssen med daldockor i famnen.

Vivan f. Gyarnström med make Gunnar Johanssen

Nils och Inez Karlsson med sonen NilsOlof.
Vivan och Gunnar Johanssen med sonen Karl-Gunnar
John Gyarnström Mariana Kvarnström

Nils Olof Född: 12 maj 1941

Hjalmar och Mariana
Nils Karlsson

Det ver populärt att vid tidig vår plocka daldockor.

Ett hejdundrande kallas!

Bygget rivs år 1945.

Här följer en samling fotografier från livet i Mariedamm, utan kronologisk ordning……

1949

Här är jag (Christina) med min bror NilsOlof och vår mor Inez och far Nils tillsammans med morföräldrarna.

Ofta träffade man släktingar och vänner.Här är Hjalmar och Mariana tillsammans med John Qvarnström, Svea och John Albrektsson med sonen Sven-Erik.

Marianas syster Ester Loström med make John,

Maj Loström, TyraKjellberg med Ulla Kjellberg.

John Loström m. makaEster sonen Åke Kjellberg, hustru Tyra med nyfödde Roland Kjellberg. Så vacker!!!

Källeberget, 1936. Susanna (f. Göransson f. 1880 f.) och Sigfrid Kjellberg. De sista brukarna av torpet Källeberget som låg 400 m. från Runsala gård
Här tillsammans med sonen Sune f. 1919 och Sigfrids syster Ester med sonen Åke Kjellberg.

Marianas bror Sigfrid Kjellberg med familj.

Marianas bror Carl Kjellberg.

Marianas bror Gottfrid Kjellberg med familj.

Gottfrid Kjellberg

Gottfrid Kjellberg

Gottfrid och Gertrud Kjellberg med sönerna Gustav och Gunnar.

Gottfrid Kjellberg

Gertrud Kjellberg

Tyra och Åke Kjellberg

Hos Ester och John Loström, Zinkgruvan 1952

Tyra Kjellberg

Tyra och Åke Kjellbergs bröllopsdag

Händelser i familjen Kjellbergs liv

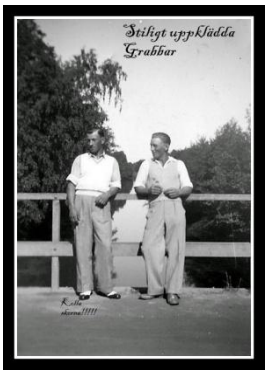

Mariedamms station med stins.

Ofta var det kalas hemma hos familjen Albrektsson. Svea bjöd på fantastiska bakverk.

Svea och John "Smen" Albrektssons son Sven-Erik.

Text: "Mitt varma tack för visad vänlighet på min 80-årsdag"!

Kan det vara ett kalas Smestugan????

Bröderna Qvarnström - Rudolf, Bernard, Albert och Ivar.

Smestugan

Bärplockning i Mariedamm.

Skänninge marknad. Sällskapet vilar benen!!!!!

Lördagskväll.....

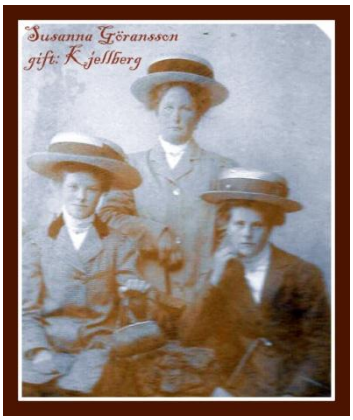

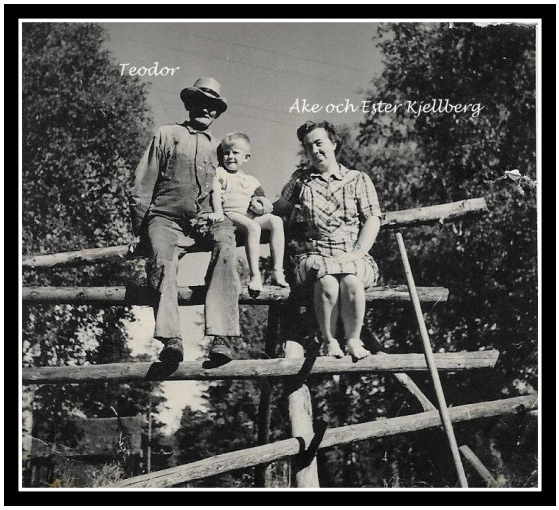

Susanna och Sigfrid
på ålderns höst.

Torvarbete

John Gyarnström, Hjalmar och Mariana Kvarnström, Svea Albrektsson.
Skeppsjön. Mariedamm

Pensionärsföreningen i Mariedamm under 1950-60-talet.

En stor och mycket uppskattad händelse på sommaren i Mariedamm var pensionärsföreningens årliga resa **mot okänt mål.** Det var inte bara pensinärer som fick följs med, utan även nära och kära släktingar och vänner. Jag ,som barn, var ofta med på flera resor. Man stannade någonstans efter vägen, bredde ut sin filt på en vacker plats och åt sin medhavda matsäck. Ingen av resenärerna hade en aning om vart vi var på väg. För att lätta upp stämningen hade man med sig dragspelet och herrarna hade som regel med en liten hemlig plunta innanför kavajen och när det var dags för kaffe bjöds det på "kaffekask", vilket förhöjde ytterligare stämningen bland männen. Det var mycket roligt, eftersom mormor Mariana var vid dessa sociala tillfällen i "sitt esse". Hon bara älskad denna begivenhet.

Naturligtvis skulle man fotografera bussen.....

Det var inte tal om att äta ute på en restaurang.
Nej, man dukade upp den medhavda matsäcken
ute i det gröna.

Stämningen är på topp och dragspelet är framme!!
(Läg märke till hur välklädda alla är!)

Alvar Johansson med en sprxande Mariana!!

Den enda som är
utslagen är Christina
med sin brutna arm!!!!

Mariana K. och Nany Bengsson med Christina
(med bruten och nygipsad arm efter en "lekolycka") 1957.

Mariana K. Svea A. Hjalmar K.

Nanzy Bengtsson och Mariana Kvarnström

Om stämningen var dålig placade man fram klaveret.....

Sääå.....stilsgt uppklädda!

Mariana - alltid strålande!

Alla damer i drökt och alla män i kostym

Hur går det hvat till!!!

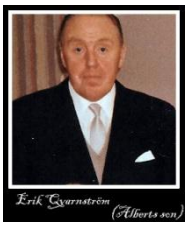

Ingrid och Albert Qvarnström med barnen Regina och Erik, Örebro

Erik, som vuxen.

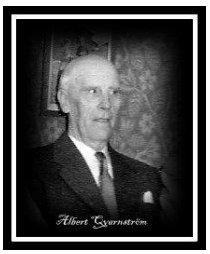

Albert var alltid en mycket stilig herre i välskräddade kostymer .

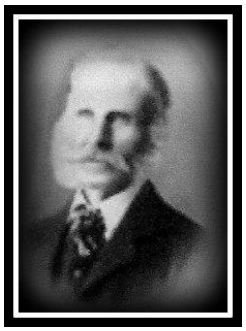

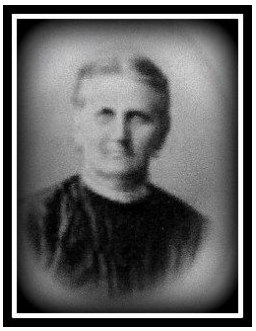

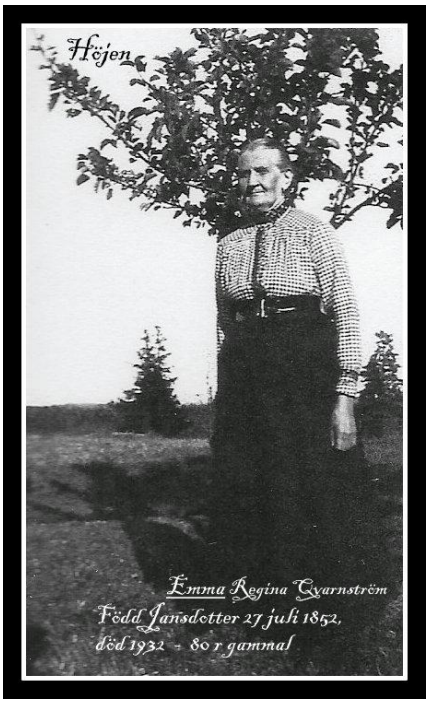

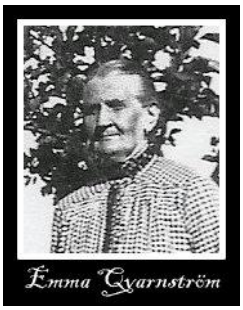

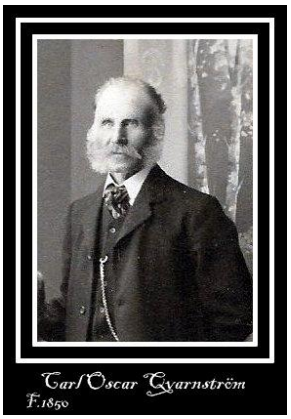

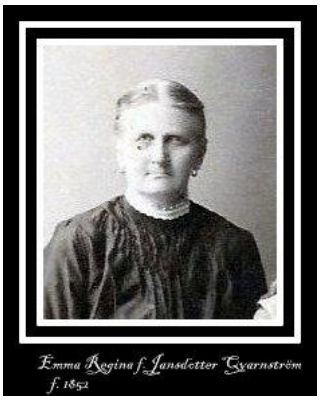

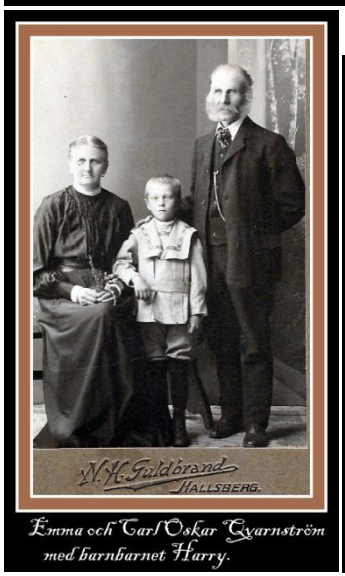

Emma och Carl Oscar Qvarnström, Höjen - Mariedamm.

(Ej identifierad bild! Gissningsvis Ortele gård!)

Konfirmation -(Gissningsvis: Ortele)?

Stolta pojkar....kanske bara gossen i mitten, som har fått långbyxor!!!!!

Oscar Zackeus Gyarnström f. 2 mars 1886 i Höjen med hustru Anna Teresia f. Wallin 15 dec. 1895
med dottern Vivan med make Gunnar Johansson

Ej identifierad bild!!!

Många människor från Lerbäck socken emigrerad till Amerika runt sekelskiftet, för att om möjligt få en drägligare tillvaro. Agnes Regina Qvarnström var en av dem.Min mormor och morfar fick mottaga en del fotografier sända från Amerika. Jag har tagit hand om flera, men jag kan inte identifiera personerna. Fotona är mycket vacka och därför vill jag dela med mig av dem.

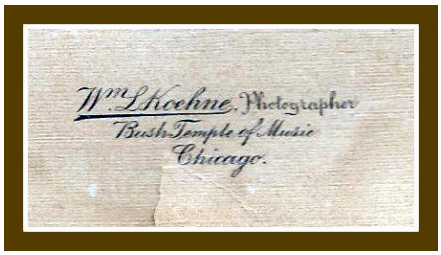

Fotograferat i Chicago

Text: En hälsning från Amerika
Minne från barn och barnbarn till Deres
Fader Karl Gustav Kjellberg.r

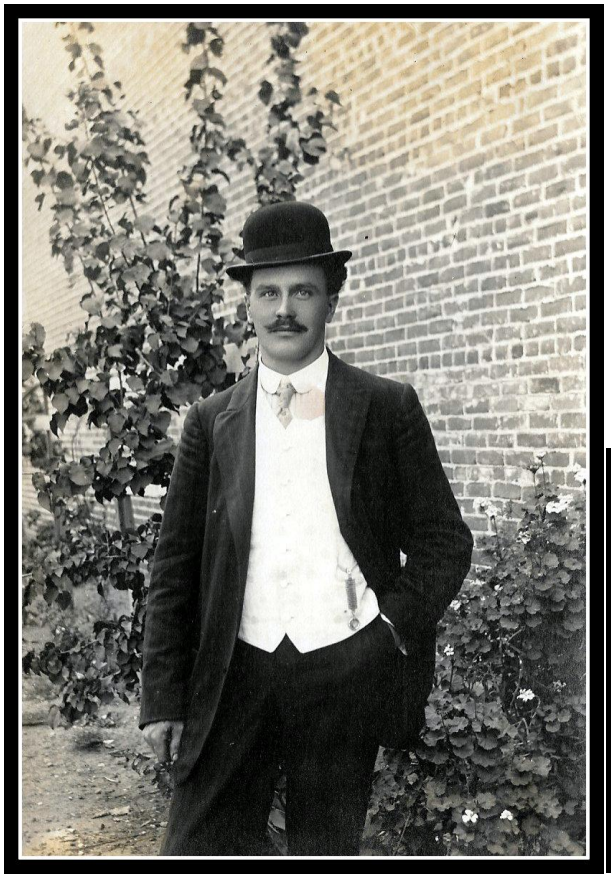

Herrskap i Amerika, där antagligen någon "mariedammare" arbetade som hushållerska

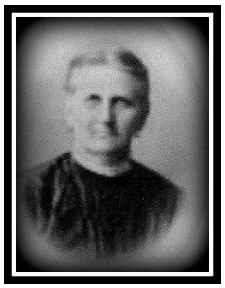

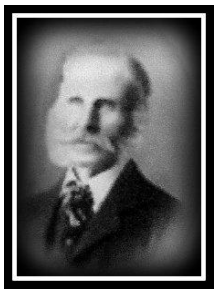

Familjen Qvarnström

Emma & Carl Oscar

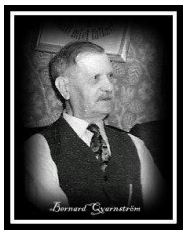

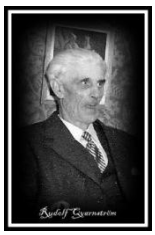

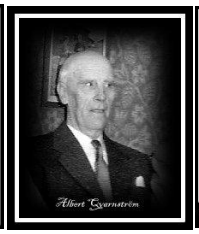

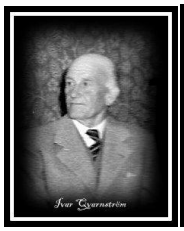

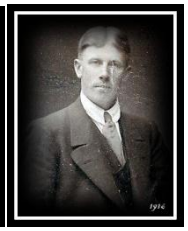

Att
vår outsägligt älskade make
och fader

Carl Oscar Qvarnström

— född den 14 febr. 1850 —
hastigt avled den 24 dec. 1915,
djupt sörjd och saknad av åldrig maka, barn, sonhustrur, barnbarn, samt övriga släktingar och vänner, ha vi den smärtsamma pliikten tillkännagiva.

Höjen, Mariedam.

Emma Qvarnström.
född Janson.

Bernhard o. **Betty Qvarnström**
född Renström

Rudolf o. **Agda Qvarnström**
född Klint

Albert o. **Ingrid Qvarnström**
född Persson.

Ivar o. **Hanna Qvarnström**
född Ericsson.

Alfred. Oskar. Hjalmar. Harry.

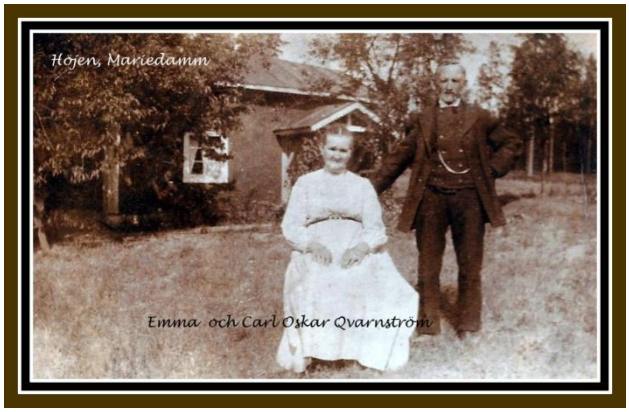

Harry Kvarnström, pensionerad lantarbetare med det ovanligt hög ålder han nådde på redan på 30-talet. I filmen berättar han om hur han organiserade lantarbetarförbundet (en avdelning till det) i Mariedamm.

— Jag är besviken på politikerna, att de låtit det gå utför med Mariedamm och att människorna tvingats lämna sin hemort. Det är att svek mot de som kämpade och byggde upp samhället. Säger han i filmen. Han berättar om hur han och hans kamrater, lantarbetarna, blev förföljda när de ville skapa en fackförening.

Tidningsutklipp
ÖrebroKuriren

Agnes son Harry Qvarnström

Rudolf f.1880
Bernard f. 1875
Agnes f. 1882
Ivar f. 1890
Albert f. 1884
Hjalmar f 1892

Bröderna Qvarnström
Bernard
Albert
Ivar
Höjen
Oscar f.1886
Carl Oskar Qvarnström
1850 - 1915
Emma Qvarnström

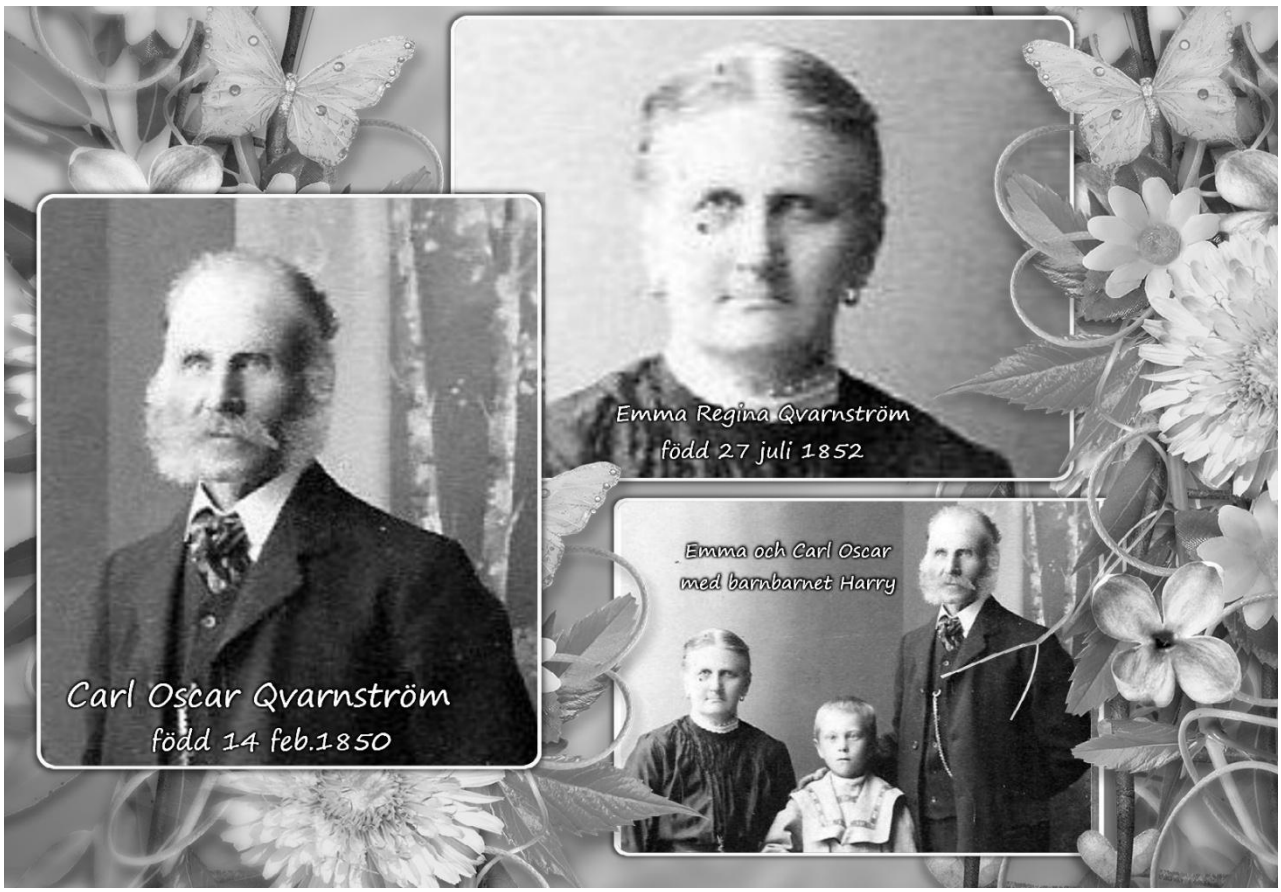
Emma Regina Qvarnström
född 27 juli 1852
Emma och Carl Oscar
med barnbarnet Harry
Carl Oscar Qvarnström
född 14 feb.1850